

Sociaal veiligheidsbeleid Kindcentrum de Finne

Wat te doen bij signalering van pestgedrag op Kindcentrum de Finne:

Stap 1: Bij signalering van pestgedrag dit melden aan de eigen leerkracht van het kind.

Stap 2: De betreffende leerkracht bespreekt de melding met het sociaal team van Kindcentrum de Finne.

Stap 3: Het sociaal team maakt een plan van aanpak. Betreffende ouders worden hiervan op de hoogte gebracht en meegenomen in het proces

“The leader in me” als preventiekader

Uitgangspunt voor het beleid ten aanzien van sociale veiligheid op Kindcentrum de Finne is het programma van The leader in me. The leader in me is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving.

Met de zeven gewoonten van The leader in me besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals: - je verplaatsen in een ander, -op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, - openstaan voor verschillen tussen mensen, -constructief conflicten oplossen, - omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen kinderen op onze school zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de academische vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het ook goede mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren. Met elke generatie vormen we immers opnieuw onze samenleving.

Kindcentrum de Finne dient een school te zijn waar álle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en plagen. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een conflict. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontardt een conflict in een ruzie, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelykbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking. Pesten behoort tot het repertoire van kinderen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme.

Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft.

Kindcentrum de Finnewil een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. Zie hieronder.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Als er zich dus toch pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na of het programma van The leader in me (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende unit en basisgroep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen.

De veiligheidsthermometer

Twee keer per jaar vullen de leerkrachten vragenlijsten in. Hierdoor krijgen ze een beeld ten aanzien van het welbevinden en de betrokkenheid van de groep en individuele leerlingen. De leerlingen van leerjaar 5 t/m 8 vullen ook zelf de vragenlijst van IEP in.

Om een nog specifiek beeld te krijgen hoe de kinderen zich in de groep voelen nemen we één keer per jaar de Veiligheidsthermometer af (voorjaar). Dit instrument geeft ons inzicht in de beleving van de sociale veiligheid van de leerlingen, in de feitelijke aantasting van de sociale veiligheid (pesten) en het welbevinden van de leerlingen.

Analyse van de resultaten vindt plaats op drie niveaus:

- Op individueel niveau zal de groepsleerkracht de resultaten van zijn of haar leerlingen bekijken (de individueel ingevulde vragenlijst), en nagaan of er op individueel niveau direct actie nodig is. Bij opvallende zaken ligt het voor de hand om eerst een individueel gesprekje te voeren met de leerlingen die het betreft. Met name als leerlingen voor een score bij bepaalde vragen 'altijd' of 'onveilig' hebben gekozen (de meest negatieve score) is er reden voor zorg en nader onderzoek. Soms worden de antwoorden van leerlingen beïnvloed door recente, negatieve gebeurtenissen, en moet er niet zo zwaar getild worden aan de uitslag. Maar soms is er sprake van langdurige problematiek, en is er een aanpak nodig.
- Ook op groepsniveau worden de resultaten geanalyseerd en besproken. Eerst vindt een analyse plaats van de mogelijke oorzaken van een negatieve uitslag. Herkent de groepsleerkracht de score? Komt de score overeen met de eigen indruk? Welke leerlingen zijn opvallend? Passend bij het gedachtegoed van Vreedzaam is een bespreking met de groep zelf. De groepsleerkracht vat de resultaten samen, en bespreekt deze met de groep.
- Op schoolniveau worden de resultaten van alle groepen besproken. Hierbij gaat de aandacht uit naar een vergelijking van de verschillende groepen met elkaar én naar een vergelijking met voorgaande jaren. Is er sprake van een negatieve of een positieve ontwikkeling? Zo ja, hoe komt dat? Hierbij worden tevens de acties geëvalueerd die vorig jaar zijn ondernomen om de veiligheid te vergroten.

Het voorkomen van pesten en sociale veiligheid

Zoals we hiervoor al aangaven leggen we met het programma van The leader in me een fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- 's morgens staan alle leerkrachten bij de deur van het eigen lokaal om alle kinderen te begroeten, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.
- de omgangsafspraken en het logo van "The leader in me" hangen zichtbaar in de school;
- directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- aanwezigheid van de directeur bij de ingang van het schoolplein om de leerlingen en ouders 's ochtends te begroeten, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.

De klas en school: een gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen een missie voor de basisgroep op te stellen, omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke leiderschapsrollen er in de klas zijn en die met elkaar verdelen, of als klas presentaties voor anderen te verzorgen.

In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen met de werkvormen uit "De Gouden weken" als leidraad.

Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en ander schoolpersoneel en alle ouders. Op onze school vinden we het daarom belangrijk dat alle leerlingen alle leerkrachten kennen.

Elke vrijdagmiddag zijn er Ateliers, diverse workshops, waarbij de leerlingen van leerjaar 4 t/m 8 zelf een keuze maken uit het aanbod. Het is groeps- en unitoverstijgend. Dit betekent dat een leerkracht van unit 2 ook activiteiten doet met leerlingen van unit 3 en/of 4.

Daarnaast zorgen we ervoor dat nieuwe leerkrachten zich altijd voorstellen aan de hele school. Soms gebeurt dit plenair bij een viering, maar soms gaat de leerkracht even de klassen rond. Kinderen kunnen de leerkracht dan vragen stellen nadat hij of zij zich heeft voorgesteld.

Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun basisleerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het ertoe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd.

Leerlingen worden medeverantwoordelijk

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo werken we met klassevergaderingen waarin leerlingen mee mogen beslissen over zaken die hun aangaan. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten. En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – leren we de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze ‘verdedigers’ kunnen zijn.

Opstokers

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van ‘opstokers’, of complimenten. Kinderen (en helaas ook veel volwassenen) hebben de neiging om de negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. In “The leader in me” leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een ‘opsteker’. Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het ertoe doet dat ze er zijn.

Schoolregels

Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Duidelijke regels/afspraken in de klas en in de school zijn dus van belang. Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. "The leader in me" biedt hiervoor een pedagogisch kader.

Zoals eerder vermeld is het streven vanuit "The leader in me" dat leerlingen:

- op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- conflicten constructief kunnen oplossen;
- zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;
- openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de zeven gewoonten van "The leader in me", in positieve bewoordingen gevat:

- 1 Wees proactief
- 2 Begin met het einddoel voor ogen
- 3 Belangrijke zaken eerst
- 4 Denk win-win
- 5 Eerst begrijpen, dan begrepen worden
- 6 Creëer synergie
- 7 Houd de zaag scherp

Onze schoolregels zijn:

1. Ik ga met andere kinderen om, zoals ik wil dat ze met mij omgaan.
2. Ik gebruik spullen van een ander alleen met toestemming en ga daar dan voorzichtig mee om.
3. Ik kom altijd op tijd op school en in de klas.
4. In de klas en in de school praat ik zachtjes met andere leerlingen.
5. In de klas en de school loop ik rustig.
6. Ik doe mijn best om ervoor te zorgen dat iedereen met plezier op school is.
7. Leerlingen die aan het werk zijn laat ik ongestoord doorwerken.
8. Als een ander praat ben ik stil en luister en laat ik diegene uitpraten.

We verwachten dat iedereen die betrokken is bij onze school zich aan onze schoolregels houdt.

Van schoolregels naar groepsregels en omgangsafspraken

We introduceren in de eerste weken van het nieuwe schooljaar de schoolregels aan alle kinderen. Onze schoolregels vormen een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het op onze school!' De schoolregels zijn zichtbaar in de algemene ruimtes. Ze staan ook op onze website en in de schoolgids. Deze schoolregels vormen een soort 'kapstok' waaraan de groepsregels/afspraken worden 'opgehangen'. De groepsregels worden in de vorm van een missie door de kinderen opgesteld tijdens de klassenvergadering en zichtbaar opgehangen.

Via de gewoonten van "The leader in me" wordt samen met de leerlingen gesproken over de grondwet, de eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke basisgroep met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is.

De schoolregels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs)afspraken. Aan het begin van het jaar maakt iedere leerkracht in zijn of haar basisgroep bekend welke groepsregels er gelden in de klas en de unit. Vervolgens wordt in elke groep samen met de leerlingen omgangsafspraken gemaakt en op een afsprakenposter vastgelegd: 'Zo willen we het in onze groep'.

Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden aangeleerd. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de gedragsregels met de hele klas. Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het handhaven van regels vraagt ook iets aan gedrag van de leerkracht en andere volwassenen in de school. Bijvoorbeeld:

- *modelgedrag vertonen;
- *leerlingen herinneren aan de regel;
- *leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- *met de leerlingen meelopen;
- *leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- *alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- *alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel.

Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Er ontstaat dan een conflict. Op Kindcentrum de Finne laten we kinderen het conflict in eerste instantie zelf proberen op te lossen.

Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of 'straffen nodig'. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinnige' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag.

Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- Relatie: we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. ('XX, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')
- Autonomie: We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- Competentie: We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinnige' straf is eigenaarschap. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?'

De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort.

Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen. De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, het overblijven en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school.

Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht:

- Op het schoolplein (bij in- en uitgaan van de school)
- Op het schoolplein (pauzes)
- Bij bijeenkomsten in de grote hal
- Bij de toiletten
- Bij de fietsenstalling
- Bij de gangen bij het in- en uitgaan van de klassen

Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de leerlingen geformuleerd welk gedrag van de leerlingen in welke situaties wordt verwacht.

Bij het in- en uitgaan van de school:

Op onze school vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind ertoe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken.

We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit.
- Er zijn afspraken over de tijd waarop de deur open- en dichtgaat.
- Om 8.15 uur staat ambulante personeel bij de pleiningangen om de kinderen, ouders, verzorgers te verwelkomen. De kinderen en ouders, verzorgers worden aangekeken en gedag gezegd.
- Om 8.15 uur staan de leerkrachten bij de deur van het lokaal om de kinderen te begroeten.
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor alle kinderen en stralen dit ook uit.
- Er wordt op een vriendelijke doch duidelijke manier omgegaan met telaarcomers. Hier zijn afspraken over gemaakt.
- Om 14.30 uur en 's woensdags/vrijdags om 12.15 uur gaan de basisleerkrachten samen met de kinderen naar buiten en gebruiken deze gelegenheid om contact te maken met ouders. De leerkrachten gaan mee naar de gang en kijken toe of de leerlingen rustig de school verlaten. De leerkrachten op het plein groeten leerlingen, ouders en verzorgers en zien toe op het ordelijk verlaten van het schoolplein (lopen en niet fietsen).

Bij gymnastiek in de sporthal:

- We fietsen (leerjaar 5 t/m 8) op een afgesproken manier naar de gymzaal en terug naar de school.
- In de kleedkamers gedragen we ons volgens duidelijk afgesproken regels.
- We helpen bij het klaarzetten en opruimen van de materialen.
- Conflict lossen we met elkaar op.

Op de gang en in de hal:

- We wandelen in de hallen.
- We gaan via afgesproken routes naar onze klas.
- Op het lesplein en in de stilteruimte werken we rustig en zorgen we ervoor dat anderen rustig kunnen werken (werkhouding)
- We houden ons aan de afspraken wat betreft stemvolumes (geen stem, fluisterstem, groepjesstem, praatstem)
- We zorgen ervoor dat we de werkplek netjes achterlaten.

Tijdens een voorstelling:

We hebben duidelijke regels voor ons gedrag bij een voorstelling en leven die na. Voor ieder uitstapje worden deze regels besproken in de basisgroep.

Ingrijpen bij plagen

We zijn attent op plaagsituaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van "The leader in me" aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

Ingrijpen bij pesten, de oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Indien er pestincidenten zijn of er is en vermoeden van pesten gaat het onderstaande protocol in werking: Signalen van pesterijen kunnen zijn:

- altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen;
- zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven;
- briefjes doorgeven / cyberpesten;
- beledigen;
- opmerkingen maken over kleding en uiterlijk;
- isoleren;
- buiten school opwachten, slaan of schoppen;
- bezittingen afpakken;
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer;

En zo zijn er nog veel meer signalen aan de lijst toe te voegen. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen de norm overschrijden.

Melden pestgedrag leerling door ouders

Indien ouders een vermoeden hebben dat hun kind wordt gepest (of pest) maakt de ouder, verzorger een afspraak met de basisleerkracht van het kind om het vermoeden te bespreken. De leerkracht meldt de aanvraag en de aanleiding voor een gesprek van de ouders bij het sociaal team van Kindcentrum de Finne, bestaande uit de intern begeleider, de directeur en betreffende leerkracht. De interne begeleider schuift aan bij het gesprek met de ouders, verzorgers. Vervolgens komt het sociaal team bij elkaar en worden de vervolgstappen uitgezet. Ouders worden hiervan op de hoogte gebracht en meegenomen in het proces. Er wordt afgesproken wie vanuit de school de contacten met betreffende ouders onderhoudt.

Aanpak bij het constateren van pestgedrag in de klas of op het schoolplein

De leerkracht/pleinwacht ziet dat een leerling wordt gepest of de gepeste en/of medeleerlingen komen het bij hem/haar melden. De leerkracht/pleinwacht neemt duidelijk stelling in en spreekt betrokkenen aan op hun gedrag. De leerkracht/pleinwacht deelt de bevindingen met het team, zodat iedereen alert is. Bij aanhoudend pestgedrag komt het sociaal team bij elkaar en bespreekt het plan van aanpak.

Op Kindcentrum de Finne volgen we onderstaande stappenplan, verdeeld in 5 fases. Het aflopen van de fases is afhankelijk van hoelang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag.

FASE 1: -De leerkracht bespreekt zijn haar vermoeden met het sociaal team van Kindcentrum de Finne. -Het sociaal team maakt een plan van aanpak: -Wij hanteren een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van "The leader in me": de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen de leerkracht en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: -geen schuld, verwijten of straf, -we gaan uit van het goede in ieder kind, -we moedigen empathie aan, -we maken iedereen verantwoordelijk, -het is positief en oplossingsgericht -de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen. In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

- 1. Gesprek met het gepeste kind. De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.
- 2. Gesprek met de steungroep. Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
- 3. Tweede gesprek met de gepeste. Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
- 4. Tweede gesprek met de steungroep. Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan. Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

FASE 2: -Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in een verslag en de school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.

FASE 3: -Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de Schoolbegeleidingsdienst, de schoolverpleegkundige, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

FASE 4: -Bij aanhoudend pestgedrag kan ervoor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

FASE 5: In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

Om pesten te stoppen/binnen de perken te houden, hanteren wij de volgende regels:

1. Bij pestgedrag wordt het inschakelen van de leerkracht niet opgevat als klikken. Als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit, dan mag je hulp aan de leerkracht vragen. Ook thuis mag/moet je praten over pestgedrag.
2. De klasgenoten hebben ook een verantwoordelijkheid bij pestgedrag. Zij worden geacht problemen bij de leerkracht aan te kaarten. Het uitgangspunt is dat alle leerlingen verantwoordelijk zijn voor een goede sfeer in de groep.
3. Je behandelt een ander zoals je zelf graag behandeld wilt worden.
4. School en ouders werken samen zonder bemoeienissen. School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat beide partijen moeten waken over de eigen grenzen. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Ouders, leerkrachten en directie lossen problemen in overleg op. Pesten is vaak een complex probleem. Het kan kinderen beschadigen.

Op Kindcentrum de Finne willen we adequaat reageren op pestgedrag, maar ook op 'je gepest voelen'. We hebben hierbij de medewerking, maar ook het begrip van alle betrokkenen bij nodig, zowel de ouders, verzorgers van de gepeste als de ouders, verzorgers van de (genoemde) pesters. Samen zullen we op zoek moeten naar oplossingen om 'het pestgedrag', maar ook 'het gepest voelen' te verhelpen.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich meebrengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot digitaal burger. We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren. Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!' Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten. Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil. Van ouders vragen wij om hier ook verantwoordelijkheid in te nemen. Het gebruik van Social Media zal met name buiten school plaats vinden. Van ouders verwachten we dat ze regelmatig het gesprek aangaan met hun kind(eren) over het juist gebruiken van Social Media. Een digitale boodschap kan heel anders overkomen dan je eigenlijk bedoelt. Tevens geldt ook hierbij; geef zelf het goede voorbeeld; 'opvoeden is voorleven'.

Vanaf groep 5 krijgen de kinderen op Kindcentrum de Finne lessen over Mediawijsheid, verantwoord omgaan met internet en social media.

Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de peestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier. Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen. We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de ‘schade’ te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken.

De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de schoolregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken:

- Deze leerlingen worden voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst bij een andere groep of ambulante medewerker.
- De ouders worden hiervan door basisleerkracht, unitleider of directeur op de hoogte gesteld door middel van een gesprek.
- De basisleerkracht en directeur bespreken met de leerling hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond.
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de schoolregels kan houden.

Verschillende vormen van hulp (zie boven) kunnen hiertoe worden ingezet.

Als een dergelijke situatie zich herhaaldelijk voordoet, volgt er een gesprek tussen basisleerkracht, schooldirecteur en ouders. Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te houden. Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren.

De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief. In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervoltraject betrokken. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

Sociaal team Kindcentrum de Finne

Op Kindcentrum de Finne werken we met een Sociaal team. Bij signalering of melding van pestgedrag of wangedrag komt het sociaal team bij elkaar om een plan van aanpak te bespreken. In het sociaal team zijn vertegenwoordigd: betreffende leerkracht, de intern begeleider en de directeur. Van alle besprekingen wordt een verslag gemaakt.

De leerkracht heeft de plicht om bij een melding aangaande (pest) gedrag het sociaal team in te schakelen. Samen wordt het probleem besproken en wordt er een plan van aanpak gemaakt. Aanspreekpunt voor de ouders is de leerkracht van hun kind of de intern begeleider.

Indien ouders niet tevreden zijn over de aanpak kunnen zij zich wenden tot de directeur van de school. Indien de ouders en directeur niet tot overeenstemming kunnen komen wordt er een mediator vanuit het stafbureau ingeschakeld.